

Riktlinjer för fettavskiljare i Borgholms kommun

- Miljö- och byggnadsnämndens kompletterande råd och anvisningar till Borgholm kommuns föreskrifter för avfallshantering

Antagna 2020-12-17, MBN §257x Revidering ska ske vart femte år, som minst.

Miljö- och byggnadsnämnden

Inledning

Fettavfall från fettavskiljare omfattas av det kommunala avfallsmonopolet och får därför bara hämtas av Borgholm Energi AB (gäller även vid extratömning), eller den entreprenör som bolaget anlitar för uppdraget.

Borgholms kommuns riktlinjer för fettavskiljare har tagits fram i samarbete mellan kommunens miljö- och byggnadsnämnd och Borgholm Energi AB för att verksamheter som avleder fetthaltigt avloppsvatten ska få en enhetlig bedömning. Kravet på fettavskiljare gäller både för verksamheter som är anslutna till kommunalt avlopp och de verksamheter som har enskilt avlopp.

Till grund för dessa riktlinjer ligger kommunens renhållningsordning med avfallsplan och föreskrifter, aktuell lagstiftning samt tillämpad praxis i avfallsbranschen.

Ledningsnätet är gjort för att ta emot spillvatten av hushållskaraktär. Enligt Vattentjänstlagen (2006:412) är VA-huvudmannen skyldiga att avleda och behandla avloppsvattnen som uppkommer i hushåll, kontor, serviceinrättningar och liknande.

Fett i avloppsvatten är ett växande kommunalt problem då det leder till igensättning av avloppsledningar. När fett kommer ut i avloppet och svalnar, stelnar det och fastnar på väggarna i avloppsledningarna. Stelnat fett på rörens insida kan orsaka stopp i ledningar och pumpstationer. I olyckliga fall kan stopp leda till källaröversvämningar eller utsläpp av orenat vatten till vattendrag. Det kan också uppstå luktproblem eftersom fettavlagringar som fastnar i ledningarna bildar svavelväte, en illaluktande och giftig gas, som även ger frätskador på betongrör och som utgör en hälsorisk. Höga halter av fett i avloppsvattnet kan även störa reningsprocessen i avloppsreningsverken och locka råttor till ledningsnätet.

Även i enskilda avloppsanläggningar ställer fett till problem. När avloppsvatten släpps ut sjunker vattentemperaturen vilket gör att fett som finns i vattnet stelnar och kan bidra till igensättningar i avloppsanläggningen. Detta kan orsaka stopp, översvämning i byggnaden och utsläpp av orenat avloppsvatten. Orenat eller dåligt renat avloppsvatten kan förorena dricksvattenbrunnar och orsaka övergödningssproblem i våra vattenmiljöer.

Verksamheter som ger upphov till mycket fett och förväntas släppa ut mer än 50 mg fett per liter vatten ska installera fettavskiljare vid nybyggnad eller ombyggnad, om fettavskiljare saknas eller om ledningsproblem har konstaterats. Fettavskiljare behövs för att skydda avloppsledningsnätet, pumpstationer och reningsverken.

Ansvar och skyldigheter

VA-abonnenten (vanligtvis den samma som fastighetsägaren) är ansvarig för att inte fett släpps ut till avloppet, samt för eventuella skador och problem som uppstår på ledningsnätet. Det gäller även om en verksamhetsutövare står som byggherre vid ansökan om bygglov. Det är därför rekommenderat att verksamhetsutövaren och fastighetsägaren sinsemellan i ett avtal klarlägger det ekonomiska och tekniska ansvaret för installation, drift och underhåll av fettavskiljaren.

Verksamheter med krav på fettavskiljare

Alla verksamheter som tillverkar eller hanterar livsmedel och därför släpper ut fett i avloppsvattnet behöver ha fettavskiljare. Det momentana gränsvärdet för fett i avloppsvattnet är 50 mg/l.

Miljö- och byggnadsnämnden

Om en verksamhet som hanterar livsmedel saknar fettavskiljare, eller om fettavskiljaren är underdimensionerad eller inte uppfyller avsedd funktion, ska detta åtgärdas omgående. Borgholm Energi AB tar då som VA-huvudman kontakt med fastighetsägaren och informerar om de krav som gäller och uppmanar verksamheten att installera en fettavskiljare. Miljö- och byggnadsnämnden kan vid behov förelägga en fastighetsägare att inom viss tid installera en fettavskiljare. Om fettavskiljare inte installeras kan Borgholm Energi AB komma att stänga för inkommande vatten till verksamheten.

Om fastighetsägaren bestrider kravet på fettavskiljare kan denne på egen bekostnad ordna provtagning av från fastigheten utgående avloppsvatten. Kontakta Borgholm Energi AB för provtagningsinstruktion. Provtagning och analys ska utföras av ackrediterat laboratorium.

Anmälan till kommunen

Vid start av en verksamhet i en ny byggnad eller vid väsentlig ändring av verksamhet i en befintlig byggnad ställs krav på fettavskiljare i samband med bygglovsansökan.

Vid enbart installation av fettavskiljare behöver en bygganmälan inlämnas.

Som underlag vid bygglovsansökan eller bygganmälan ingår en teknisk beskrivning av fettavskiljaren, dimensionering med beräkningsunderlag, typ och tillverkare, samt övrig relevant information som eventuella larm eller om anläggningen har provtagningsbrunn. Underlaget ska inlämnas till kommunens plan- och byggenhet i god tid före installation sker. Byggärendet remitteras internt till kommunens miljöenhet som granskar underlaget och registrerar fettavskiljaren på aktuell verksamhet.

Abonnemang för tömning av fettavskiljare tecknas med Borgholm Energi AB genom att skicka in blanketten "Anmälan om installation av fettavskiljare". Blanketten ska skickas in i god tid innan installation sker. Fördelen med granskning ur tömnings- och arbetsmiljösynpunkt redan i ett tidigt skede är att ändringar inte behöver utföras till dyra kostnader senare. Utifrån inskickat underlag startar Borgholm Energi AB upp ett abonnemang och fastställer ett tömningsschema på fettavskiljaren.

Regler för tömning av fettavskiljare

Fettavskiljare ska tömmas i enlighet med tillverkarens instruktion med hänsyn till förvaringskapacitet för fett och slam och efter behov för att upprätthålla en god funktion. Tydliga instruktioner som behövs i samband med tömning ska finnas tillgängliga i direkt anslutning till anläggningen.

Fettet tar olika vägar, antingen genom ledningsnätet eller med slambilen, men hamnar till slut i samma reningsverk. Borgholm Energi AB fastställer ett tömningsschema för alla fettavskiljare, oavsett anslutning till det kommunala avloppsnätet eller till ett enskilt avlopp. Fettavskiljare anslutna till enskilt avlopp ska tömmas minst en gång per år. Enligt Borgholm kommuns avfallsföreskrifter § 24g ska tömning av fettavskiljare som är ansluten till kommunalt avlopp normalt ske en gång per månad under den period som verksamheten är igång, eller som minst en gång per år.

Fettavskiljare töms med vanlig slamtömningsbil. Tömningarna sker efter schema för att minimera antalet transporter och miljöpåverkan. Det är viktigt att se till att inget står i vägen och hindrar att tömningen kan genomföras. Om det inte går att komma åt fettavskiljaren vid tömningstillfället debiteras en bomkörningsavgift.

Miljö- och byggnadsnämnden

Bedömning av om fettavskiljaren ligger på rätt tömningsintervall görs i samband med tömning och kan innebära att en avskiljare behöver tömmas mer sällan eller oftare än vad som tidigare skett.

Om inte behov finns att tömma fettavskiljaren under en viss tid kan fastighetsägaren lämna in en ansökan om förlängt hämtningsintervall till miljö- och byggnadsnämnden enligt § 35 i avfallsföreskrifterna. Nämnden gör en bedömning utifrån ansökan och uppgifter om fettavskiljarens dimensionering och anläggningens belastning, om undantag kan medges under bestämd tidsperiod.

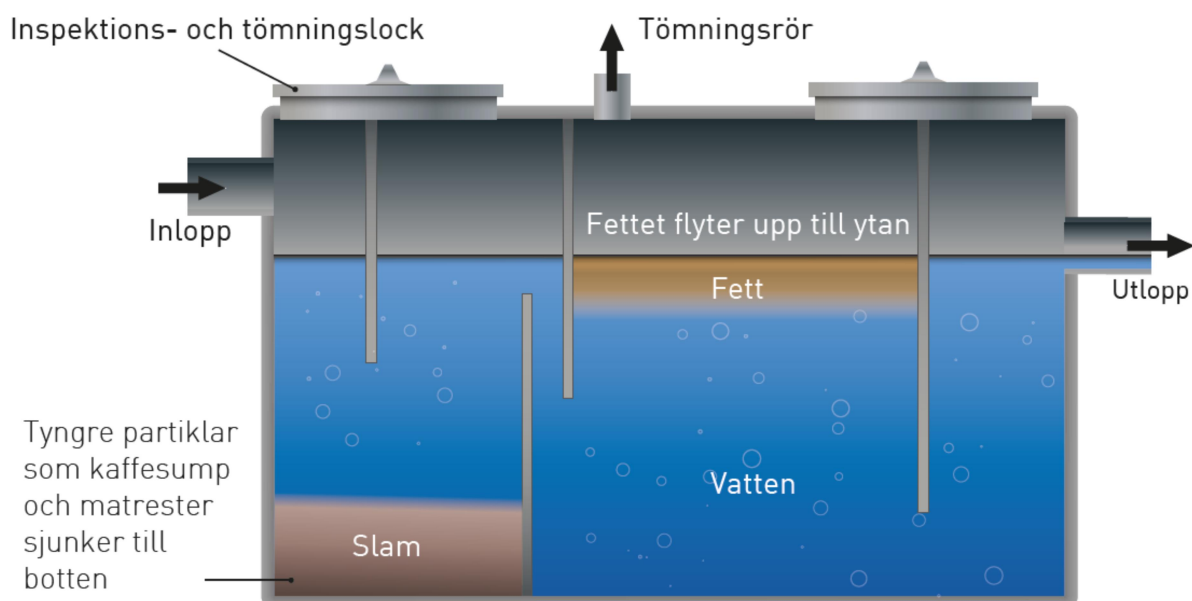
Efter varje tömning ska fettavskiljaren för bibehållen funktion återfyllas med vatten, vilket är fastighetsägarens ansvar. Återfyllnad kan ske passivt förutsatt att verksamhet pågår. På grund av frys- och tryckrisk är rekommendationen att återfylla fettavskiljaren innan verksamheten stänger för säsongen.

Om en fettavskiljare är i behov av att tömmas utöver ordinarie tömning kan det beställas hos Borgholm Energi AB, eller den entreprenör som bolaget anlitar för uppdraget.

Om fettavskiljare tillfälligt eller permanent tas ur bruk ska fastighetsägaren beställa sluttömning. Vinteruppehåll är att betrakta som normalläge i Borgholms kommun, varför sluttömning inte behövs vid säsongens slut.

Fettavskiljarens funktion

Fettavskiljaren fungerar enligt principen att fett är lättare än vatten. När vattnet rinner med rätt hastighet och rätt temperatur genom fettavskiljaren sjunker slam och tyngre partiklar till botten i det första facket medan fett stiger och lägger sig vid ytan i nästa fack. Fettet stannar i avskiljaren och kan sedan sugas bort, medan vattnet rinner vidare ut till avloppsledningsnätet.

Miljö- och byggnadsnämnden

En fettavskiljare måste tömmas och rengöras regelbundet, annars kommer slamlagret på botten och fettlagret på ytan att växa sig så tjocka att vattnet passerar opåverkat genom avskiljaren. Är fyllnadsgraden av fett för stor blir inte uppehållstiden tillräckligt lång vilket leder till att fett passerar genom avskiljaren. Då blir inte fett kvar i anläggningen utan transporteras ut i ledningsnätet.

Det finns också en risk att avskilt fett bryts ned så att det bildas gaser som kan ge dålig lukt och medföra hälsorisker. En fettavskiljare ska alltså tömmas innan den blir full.

Fettavskiljaren måste passivt återfyllas med vatten efter tömning annars kommer fett att passera avskiljaren och följa med avloppsvattnet ut i avloppsledningarna.

Till avskiljaren kommer även matrester och för att de inte ska störa reningen ska de skiljas av i en separat eller integrerad slamavskiljardel för fettavskiljaren.

Genom fettavskiljare ska endast köksavlopp från vaskar, diskmaskiner och golvvannar eller motsvarande passera. Toaletter och sanitetsvatten ska aldrig kopplas via fettavskiljare.

Återvinning och behandling

Fettavskiljaren är inte konstruerad för att ta emot större fettmängder på en gång. Därför ska överblivet använt fett som frityrolja eller liknande inte tömmas direkt i fettavskiljaren. Använt fett ska istället samlas upp i separata kärl och återvinnas genom specialiserade fettåtervinningsföretag (t ex Svensk fettåtervinning) som hämtar kärl med insamlat fett ute hos verksamheter. I denna hantering ingår den typ av fettavskiljare som placeras under diskbänken och där fett samlas i lådor som verksamhetsutövaren själv tömmer ut i ett kärl och som hämtas av fettåtervinningsföretag.

Efter tömning av fettavskiljare med slambil transporteras fettavfallet till reningsverket i Borgholm där det rötas och blir till gas som ger värme till reningsverket.

Dimensionering och utformning

Kontakta ett VVS-företag för att få hjälp med dimensionering, utformning och installation av fettavskiljare. Fettavskiljaren ska uppfylla följande krav:

- klara maxgräns på 50 mg fett per liter avloppsvatten som går ut i spillvattennätet
- utformad enligt europastandarden SS-EN 1825-1
- dimensionerad efter verksamhetens avloppsvattenflöde enligt SS-EN 1825-2
- typgodkänd och funktions- och flödestestad enligt gällande normer
- utrustad med möjlighet till provtagning av utgående avloppsvatten, samt fungerande larm

Fettavskiljarens nominella storlek baseras på typ och kvantitet av avloppsvatten som ska renas. Standardstorlekar är NS 1, 2, 4, 7, 10 och 15. Påverkande faktorer är maximal flödes hastighet på avloppsvatten, vattentemperatur, fettets densitet och typ av diskmedel.

Verksamhetens vattenflöde (liter per sekund) får inte överstiga avskiljarens kapacitet. Flödet avgörs av antalet kranar, vaskar och diskmaskiner som är anslutna till fettavskiljaren.

Miljö- och byggnadsnämnden

Följande tabell kan tjäna som vägledning för beräkning av dimensionerande flöde:

Matportioner per dag	Dimensionerat flöde (liter/sek)
1 - 200	2
201 - 400	4
401 - 700	7
701 - 1 000	10

För verksamheter utan servering bestäms fettavskiljarens storlek av det maximala flödet genom anläggningen. Tabell nedan visar fettavskiljarens kapacitet:

Storlek	Kapacitet (flöde l/s)	Volym (m ³)
NS 1	1	< 0,5
NS 2	2	0,5 – 1,0
NS 3	3	1,0
NS 4	4	1,2 – 1,5
NS 7	7	1,5 – 2,5
NS 10	10	3,0

Placering

En bra placering av fettavskiljaren underlättar drift och tömning vilket minskar problem och kostnader. Fettavskiljaren ska placeras så nära källan som möjligt, allra helst nedgrävd i marken eftersom den då blir lätt att tömma och risken för lukt minskar. För att förhindra dålig lukt, avlagringar och rötningsprocesser måste fettavskiljaren, liksom till- och utloppsledningarna, ha tillräcklig luftning.

Lokalen där fettavskiljaren är placerad bör vara väl ventilerad och försedd med varmvatten och golvbrunn. Det ska finnas tillräckligt med utrymme och belysning vid avskiljaren så att den är lätt att tömma, rengöra, inspektera och underhålla. Lock eller manlucka ska kunna öppnas av en person och får inte vara övertäckt vid tömning. Om fettavskiljaren är placerad i källarplan ska tömningspunkt finnas i gatunivå.

Enligt Livsmedelslagen får inte fettavskiljare placeras i lokal där man hanterar livsmedel eller i utrymmen där man vid tömning måste dra slangar genom dessa lokaler. Där det är praktiskt möjligt ska tömningspersonal inte behöva gå genom utrymmen där livsmedel bereds eller förvaras på grund av risk för hygieniska olägenheter i livsmedelslokalen.

Miljö- och byggnadsnämnden

Lagstöd

ABVA, Allmänna bestämmelser för brukande av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen i Borgholms kommun, föreskriver att fastighetsägare inte får släppa ut fett i större mängder i avloppssystemet.

Allmänt råd till Boverkets byggregler (BFS 2011:26, avsnitt 6:641) anger att fettavskiljare bör finnas om avloppsvattnet innehåller mer än obetydliga mängder fett eller andra ämnen som avskiljs när avloppsvattnet kyls ner.

I Boverkets Byggregler 15 (BFS 2008:6) avsnitt 6:641 ställs krav på installationer för spillvatten, "där vatten kan innehålla mer än obetydliga mängder av skadliga ämnen, skall spillvattnet behandlas eller avskiljare installeras". Vid nyetableringar av verksamheter som förväntas släppa ut mer än 50 mg/l krävs fettavskiljare. Där hänvisas till en standard SS-EN 1825-2.

Enligt Lagen om allmänna vattentjänster, SFS 2006:412, 21 §, får inte en fastighetsägare använda en allmän VA-anläggning på ett sätt som innebär att avloppet tillförs vätskor, ämnen eller föremål som kan inverka skadligt på ledningsnätet.

Enligt Plan- och bygglagen (2010:900) krävs en bygganmälan till kommunen innan en fettavskiljare installeras. Det finns olika typer av fettavskiljare. Kravet är att avskiljaren ska vara typgodkänd.